

KRÓNIKA

PROHÁSZKA LÁSZLÓ

ELSŐ VILÁGHÁBORÚS KIÁLLÍTÁSOK HAZAI MAGÁNGYŰJTEMÉNYEK ANYAGAIBÓL

Az első világháború századik évfordulójához kapcsolódóan számos kiállítást rendeztek Magyarországon. Az állami vagy önkormányzati tulajdonú neves közgyűjtemények időszakos tárlatai mellett akadt néhány, a hazai magángyűjtemények értékes anyagait bemutató tematikus rendezvény. Ezek külön érdekessége, hogy sok esetben a nagyközönség számára egyáltalán nem, vagy csak nagyon ritkán látható műtárgyakat lehetett megtekinteni.

A Magyar Numizmatikai Társulat, a Székesfehérvári Városi Levéltár és Kutatóintézet, valamint a Magyar Éremgyűjtők Szövetsége szervezésében *A Nagy Háború és az érmészet – Válogatás hazai magángyűjtemények érmeiből* címmel 2015. március 18-án nyílt kiállítás Székesfehérváron, a Polgármesteri Hivatal épületében. Az első emeleti tágas folyosón elhelyezett tárlókban magyar magángyűjtők anyagából válogatott érmek, plakettek és jelvények kerültek bemutatásra hat vitrinben. A kiállított műtárgyakat Blaskovich Jenő, dr. Drexler Miklós, Hajdu Béla, Kövér Péter, Nagy József, Petri Gyula, Szilágyi Mihály, Tóth János, dr. Török Pál kölcsönözte saját gyűjteményéből.

A dr. Torbágyi Melinda és dr. Török Pál rendezte tárlat történeti hátterét négy, nagyméretű tablón olvasható rövid tanulmány tette érthetőbbé a látogatók számára. Ezek tematikája (zárójelben a szerzővel): *Az I. világháború főbb eseményeinek áttekintése* (Pallos Lajos, Magyar Nemzeti Múzeum), *A modern haditechnika megjelenése az I. világháborús propaganda érmeiken* (Török Pál, Magyar Éremgyűjtők Egyesülete), *A magyar királyi székesfehérvári 17. honvéd gyalogezred és 17. népfelkelő gyalogezred az első világháborúban* (Prohászka László, Magyar Numizmatikai Társulat), *Jótekonyság, hadsegélyezés* (Szoleczky Emese, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum). A tablók hátoldalára egy-egy háborús versidézlet került Gyóni Géza, Babits Mihály, József Attila és B. Szabó István költeményeiből.

A tárlókban az *Uralkodóház*, a *Hadvezetés*, a *Szövetségeseink*, a *Katonák*, az *Ellenségeink* és a *Jótekonyság* elnevezésű témakörökben csoportosították az anyagot a rendezők. A Habsburg-Lotaringjai uralkodóház tagjait ábrázoló alkotások sorát a meggyilkolt Ferenc Ferdinánd és felesége, Zsófia emlékére készült bronzérem nyitotta. Mellette olyan kiváló alkotás kapott helyet, mint az imádkozó I. Ferenc Józsefet ábrázoló ezüst plakett Weinberger Antaltól. Eszéi Erzsébet és Richard Placht érmei IV. Károly 1916-os koronázásának állítottak emléket. Elegáns szépségű portré-ábrázolás a Zita osztrák császárnét ábrázoló bronzérem (Heinrich Kautsch alkotása). A jelvények közül a Rudolf Marschall mintázta Ferenc József-portrék különböző méretű változatai jelentettek érdekességet.

Önálló vitrinben kaptak helyet a Monarchia katonai és politikai vezető személyeit idéző alkotások. Érdekesség, hogy az érmeiken látható hadvezérek közül Kövess Hermann és Rohr Ferenc tábornagyok, Arthur Arz von Straussenberg, Kusmanek Hermann és Karl Pflanzner-Baltin vezérezredek magyarországi születésűek. Arnold Hartig Franz Conrad von Hötzendorfot megörökítő érme, illetve Beck Ö. Fülöp gróf Tisza Istvánt ábrázoló plakettje művészi színvonalában emelkedett ki a tárlóban lévő tárgyak közül.

A központi hatalmak szövetséges államainak együttműködését színes zománcos jelvények gazdag gyűjteménye jelenítette meg. Mellettük több uralkodó – nem egyszer közösen ábrázolt – portróját megjelenítő érem és plakett kapott helyet. Különösen szép még Karl Goetz *Viribus Unitis*, illetve *Germania* című érme, valamint Weinberger Antal remek portréja August von Mackensen német tábornagról.

A legnagyobb érdeklődés természetesen az Osztrák–Magyar Monarchia haderejével kapcsolatos alkotásokat bemutató vitrint övezte. A kiállított érmek közül kiemelt említést érdemel Beck Ö. Fülöp remek alkotása, az *Ezer éve küzd a magyar*, Murányi Gyula rohamozó katonákat ábrázoló kisméretű plakettje, valamint Telcs Ede hadba vonuló katonákat ábrázoló, 1915. évi ÉKE-plakettje. A helybéli érdeklődők bizonyára örömmel látták a székesfehérvári 17. honvéd gyalogezred Bory Jenő tervezte két szép sapkajelvényét. A magyar királyi honvédezek alakulatjelvényei (vagy azok plakett-változatai) közül kiemelendő Finta Sándor 14-es, Szamosi Soós Vilmos 29-es, Körmendi Frim Jenő 30-as és Berán Lajos 313-as honvédek számára készített alkotása, továbbá a 10. honvéd gyalogezred Arkanzas cég gyártotta híres jelvénye. Mellettük Bódy Kálmán munkája, a császári és királyi 76. gyalogezred alakulatjelvényének 200 milliméteres átmérőjű, bronzból öntött nagymintája méreténél fogva is különlegességet jelentett. Az ebben a tárlóban bemutatott anyag leglátványosabb részét az – ilyen mennyiségben és minőségben kiállításon ritkán látható – zománcozott színes hadijelvények sora jelentette.

A háborús ellenfelek katonai és politikai vezetőinek portréi mellett néhány, az antant-hatalmakat ironizáló gúnyérem is kiállításra került. Szimbolikus jelentőségű a németek által 1918. november 11-én aláírt fegyverszüneti egyezmény helyszínéül szolgáló, a Compiègne-i erdőbe kivontatott híres vasúti kocsit ábrázoló francia érem. Érdekesek még Karl Goetznek az 1915-ben elsüllyesztett Lusitaniát ábrázoló érmei.

A jótékonyág és a hadsegélyezés témakörében a Hadsegélyező Hivatal, a Vöröskereszt és hadikórházak érmei és plakettjei kaptak helyet, köztük Richard Zutt alkotásai, valamint az Éremkedvelők Egyesülete (ÉKE) Reményi József készítette, kötőzőhelyet ábrázoló 1916. évi tagilletményi plakettje. Az 1. honvéd gyalogezred özvegy és árva segélyalapja számára 1917-ben és 1918-ban Berán Lajos készített érmet, illetve plakettet. Horváth Béla klasszicizáló stílusú kórház-plakettje, illetve az osztrák ifj. Josef Tautenhayn könnyed szépségű hadsegélyezés-érme is méltán került a kiállításra.

A színvonalas kiállításához éremjegyzék és a táblákon lévő tanulmányokat tartalmazó, színes képekkel illusztrált, elegáns kivitelű katalógus is készült. A 2015. április 24-ig megtekinthető tárlat az Első Világháborús Centenárium Emlékbizottság támogatásával került megrendezésre.

*

Molnár-C. Pál (1894–1981) festőművész a Gellért-hegy oldalában, a XI. kerületi, Ménesi út 65. szám alatti lakóházban élt és alkotott ötven éven át. Halála után 1984-ben kisebbik lánya, dr. Csillag Pálné, Éva családi fenntartású magánmúzeumot hozott létre. Az intézmény alapterülete 2008-ban kibővült a művész idősebbik, Magda lányának egykori szomszédos lakásával. A Molnár-C. Pál Múterem Múzeum 2011 óta közérdekű muzeális gyűjtemény, amely folyamatosan időszakos, tematikus tárlatoknak is otthont ad. Itt nyílt meg 2015. február 27-én a *Béke és háború – Művész-sorsok a Nagy Háború idején* című kiállítás, amely magyar művészek alkotásain és néhány személyes emléktárgyan keresztül idézte az első világháború emlékezetét. A kiállítás kurátora Gulyás Dorottya, a Magyar Nemzeti Galéria művészettörténésze.

A tárlaton Aba-Novák Vilmos, Benczúr Gyula, Jeges Ernő, Kisfaludi Strobl Zsigmond, Körösfői Kriesch Aladár, Ligeti Miklós, Mednyánszky László, Medgyaszay István, Molnár-C. Pál, Rippl-Rónai József, Rudnay Gyula, Sámuel Kornél, Stróbl Alajos, Szőnyi István művei szerepeltek. Az alkotók – Benczúr Gyula kivételével – nemcsak katonaként, hanem művészként is részt vettek a háborúban – többségük a Sajtóhadiszállás képzőművész csoportja személyi állományában teljesített szolgálatot. Megörökítették a háború eseményeit, a harcok helyszíneit, esetleg bajtársaikról vagy tisztokról készítettek portrékat. A Molnár-C. Pál Múterem Múzeumban kiállított anyag a művészek leszármazóinak féltve őrzött – és igen ritkán kölcsönzött – családi gyűjteményeiből került válogatásra. A műtárgyak szerzőnkénti csoportosításban kerültek kiállításra.

A tartalékos hadnagyként 1914. október 2-án a Kárpátokban elesett tehetséges fiatal szobrásznak, Sámuel Kornélnak már nem jutott ideje alkotásra a háború alatt, csak néhány levél idézhette emlékéit. Özvegyét később kollégája, Kisfaludi Strobl Zsigmond vette feleségül, aki a császári és királyi 11. tábori ágyús ezredhez vonult be katonai szolgálatra. Ütegparancsnoka felkérésére elkészítette az ezred fekvő téglalap alakú sapkajelvényét, amelynek egy példánya látható a kiállításon. (Kisfaludi Strobl mintázta a 32. tábori ágyús ezred hasonló jellegű alakulatjelvényét is, de ez nem szerepelt a tárlaton.) A művész 1915-ben egy ideig a budapesti Képzőművészeti Főiskola épületében

berendezett hadikórházban teljesített szolgálatot. Ekkor több kisméretű szobrot mintázott az ott szolgáló – többségében előkelő családokból származó – ápolónőkről. Különlegesen szép fajanszalkotása Kállay Erzsébet és Kállay Lenke ápolónők kiállításán látható kisméretű, padon ülő, egészalakos kettős portréja.

Kiváló színvonalú, karakteres katonaportrék láthatók Aba-Novák Vilmostól két olajfestményen, Szőnyi Istvántól három grafikai alkotáson. Mindketten teljesítettek frontszolgálatot. Aba-Novák háborús emlékeinek hatása később döbbenetes expresszív erővel a szegedi Hősök kapujának szekcióin jelent meg (a monumentális műről fénykép volt látható). Molnár-C. Páltól a sorozása idején, 1916-ban készített kisméretű önarckép és lovon ülő magyar huszárt ábrázoló olajfestmény gazdagította a tárlatot.

Az 58 évesen önként hadba vonult Stróbl Alajost ulánus főhadnagyi egyenruhában örökölte meg Benczúr Gyula remek festménye, amely eredetiben volt látható a múzeumban. (Benczúr az egyetlen művész, akit nem hadi szolgálata, hanem művészársától készített portréja révén került a kiállításra.) Stróbl híres *Zemplénorszi járőrszolgálat* című, drámai erejű szoborcsoportjának bronzba öntött változatával is találkozhatott a látogató. Katonákról (tisztiszolgájáról és főhadnagy tisztjáról) készített nagyméretű színezett rajzai tanúsítják, hogy nemcsak a szobrászatnak, hanem a grafikának is mestere volt.

Medgyaszay István építész önkéntes népfelkelő hadnagyként vonult be. 1916-ban ő tervezte a lengermi hadikiállítás egyedi szerkezeti megoldásokkal, fából készített pavilonjait. 1917-ben – immár népfelkelő hadmérnök főhadnagyként – lengermi tervei felhasználásával ugyancsak ő tervezte a budapesti Margitszigeten létesített, 1918-ig nyitva tartó Erdélyi hadikiállítás pavilonjait. A két kiállítás pavilonjairól hat nagyméretű fénykép került bemutatásra.

Ligeti Miklós 1914-ben azt a feladatot kapta, hogy folyamatosan készítsen portrékat a Monarchia katonai vezetőiről. Mivel alapelve volt, hogy csak élő modellről mintázott, járta a frontokat: a tábornokokat általában a hadszínterek főhadiszállásain örökölte meg. „Így tehát minden egyes megszületett szobor a nagy háború egy-egy nevezetes frontszakaszához fűződik” – írta az alkotásokról 1917. április 8-án *Az Érdekes Újság*. A kiállítás József főherceg vezérezredes életnagyságú mellszobra látható. Az egyik tárlóban a művész által megmintázott tábornokok bejegyzéseit tartalmazó emlékkönyv és József főhercegnek egy, magyar nyelven Ligetinek írt levelezőlapja kapott helyet.

Rippel-Rónai József csak nagy nehezen, 1915 februárjában jutott haza franciaországi internálásából. 1916-ban több hetet szolgált hadifestőként az olasz fronton, az Isonzónál. A kiállításán lévő *Agyúállás* című pasztellképe ritkán látható a nagyközönség számára.

Rudnay Gyula szintén teljesített katonai szolgálatot. A világháború alatt keletkezett több festményén megrendítő erővel jelenítette meg a menekülő civilek szenvedéseit és megpróbáltatásait. A tárlaton egészalakos katonaportréját, roham utáni harcteret és orosz hadifoglyokat ábrázoló grafikáit láthatták az érdeklődők.

A Nagy Háborúban az egyik leghíresebb és behívott katonaként a frontokon talán legtöbbet alkotó művésztől, Mednyánszky Lászlótól az *Őrségben* és a *Hadiszekerek* című, komor hangulatú olajfestményt láthatta a közönség. (Mednyánszky esetében nem a család kölcsönözte a műveket, viszont ezek az alkotások is magántulajdonban vannak.)

A gödöllői művésztelep alapítója, a hazai szecesszió egyik mestere, Körösfői Kriesch Aladár gyenge egészségi állapota ellenére, 1918 tavaszán öt hetet töltött önkéntes hadifestőként az olasz fronton. Itt írt hadinaplója – korábbi, még békebeli görögországi feljegyzéseivel együtt – könyv alakban is megjelent (a kötet megvásárolható a múzeumban). A fronton készített plasztikai vázlata után – 1920-ban bekövetkezett halálát követően – 1924-ben öntötték bronzba Vácszentlászló hősi emléket, a gránátot dobó katona alakját, melynek fényképe szerepelt a kiállításán, 1916-ban készített önarcképe, földet művelő hadifoglyokat ábrázoló olajfestménye (1918) mellett.

A Nagy Háború idején még tizenéves Jeges Ernő az 1918. évi összeomlás követő időszak alatt plakátjaival szerzett hírnevet (legismertebb alkotása a *Nem! Nem! Soha!* feliratú híres plakát). A kiállításán rohamozó katonákat, illetve katonatemetést megőrkítő két festményét, valamint az 1915-ös balkáni helyzetet ábrázoló nagyméretű, színes karikatúráját lehetett látni.

A festmények és szobrok mellett néhány tárgyi emlék is látható: Stróbl Alajos behívójegye és tábori levelezőlapjai, Körösfői Kriesch Aladár eredeti harctéri feljegyzései, Sámuel Kornél és

a Medgyaszay István családjuknak írt levelezőlapjai, Rudnay Gyula étkészlete és nadrágszíja, Rippl-Rónai utazóbőröndje, Sidló Ferenc háborús emlék-mozsara, Kisfaludi Strobl Zsigmond háború alatt kapott kitüntetése, a Ferenc József-rend lovagkeresztje hadiszalagon, eredeti dobozában.

A tárlat érdekessége, hogy a háborút idéző kiállítás melletti teremben – mintegy ellensúlyozásként – a kiállító művészek nagyjából 1914 és 1918 közötti, a harcterektől távoli otthonok békés (vagy békésnek látni akart) hangulatát idéző alkotásai szerepeltek. Olyan kvalitásos plasztikai művek, mint Ligeti Miklós *Sírbatétel* című kerámia-kompozíciója, Stróbl Alajos ihletett szépségű Madonna-szobra, Kisfaludi Strobl Zsigmond Éva lányáról készített fej-portréja és Sámuel Kornél bronzból öntött nőalakja mellett Rippl-Rónai *Reggeli után* pasztellje, Rudnay Gyula két nagyméretű paraszttémájú portréja, Molnár-C. Pál 1917-ben született idilli hangulatú, kisméretű festményei (*Battonyai szülőház*, *Aratás*, *Alacska*, *Sajó part*) a béke utáni vágyat sugározzák. Ugyanez a nyugodt hangulat érződik Aba-Novák Vilmos *Krisztinavárosi házak*, illetve Körösfői Kriesch Aladár *Fiú kakassal* című nagyméretű olajfestményén.

A 2015. június 27-ig nyitva tartó kiállítás nemcsak egyedi művészeti érdekességeivel, hanem kifejezetten magas színvonalával hívta fel a figyelmet a Molnár-C. Pál Múterem Múzeum értékőrző és értékkeremtő tevékenységére.

TARTALOM

FEJEZETEK AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ TÖRTÉNETÉBŐL

TANULMÁNYOK

BALLA TIBOR	Szövetségesből háborús ellenfél. Olaszország 1915. májusi hadba lépésének katonapolitikai előzményei és körülményei 641
KRÁMLI MIHÁLY	A Durazzo elleni akció 1915. december 29-én..... 668
SERES ATTILA	Moldvai csángók és a magyar etnikai tér megerősítésének kérdése az első világháború idején 687

KÖZLEMÉNYEK

POLLMANN FERENC	Az 1914. szeptemberi bánásági szerb betörés (A pancsovai pánik) 709
MANFRIED RAUCHENSTEINER	Helden oder Feiglinge: Die Deserteure des Karpatenwinters 1915 720
CZIRÓK ZOLTÁN	Pillanatkép az osztrák–magyar repülőcsapatokról: Dél-Tirol, 1915 730
BÁLINT FERENC – GONDOS LÁSZLÓ	Egy magyar tábori pilóta harctéri tevékenysége a keleti fronton 1914–1915-ben..... 742
TOLNAI GERGELY	Az első világháború erődjai 763
SALLAY GERGELY PÁL	1915 az osztrák–magyar kitiintetés-történetben..... 784
FODOR VERONIKA	A csepeli Weiss Manfréd Konzern jótekonysági intézkedései az első világháború idején 793

MŰHELY

SZOLECZKY EMESE	A világháború első hónapjai a Hadimúzeum tábori levelezőlapjainak tükrében..... 801
GRUND ANNA BORBÁLA – NAGY GABRIELLA – SZABÓ FANNI – TÓTH BARBARA	A Nagy Háború nyelvi lenyomata. Válogatás a 2014/2015. évi Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny díjnyertes pályamunkáiból 830

FORRÁSKÖZLEMÉNYEK

GÖRÖG DÁNIEL	Kutka István őrnagy első világháborús naplója 853
VARGA E. LÁSZLÓ	Források és iratok a Lengyel Légiókban harcolt magyarok történetéhez, 1914–1918..... 881

SZEMLE

FRANÇOISE HILDESHEIMER – DÉNES HARAI (ED.)	Dictionnaire Richelieu (<i>Tóth Ferenc</i>)..... 917
PETER KÓNYA (ED.)	Doba kuruckých bojov / Kuruc küzdelmek kora (<i>Kincses Katalin Mária</i>)..... 918

HERMANN RÓBERT – BENKŐ LEVENTE (SZERK.) CSIKÁNY TAMÁS	Ágyúba öntött harangok. Tanulmányok Gábor Áron születésének 200. évfordulójára (<i>Kemény Krisztián</i>)..... 922 Kisháború Háromszéken 1848. december (<i>Kemény Krisztián</i>)..... 925
SORIN MITU	Transilvania mea (<i>Somogyi Gréta</i>)..... 927
JAMES LYON	Serbia and the Balkan Front, 1914 (<i>Pollmann Ferenc</i>).... 930
MARKUS PÖHLMANN – HARALD POTEPA – THOMAS VOGEL (HRSG.)	Der Erste Weltkrieg 1914–1918. Der deutsche Aufmarsch in ein kriegerisches Jahrhundert (<i>Balla Tibor</i>)..... 933
NICOLA LABANCA – OSWALD ÜBEREGGER (HG.)	Krieg in den Alpen. Österreich-Ungarn und Italien im Ersten Weltkrieg (1914–1918) (<i>Balla Tibor</i>)..... 935
RUDOLF JAWORSKI	Mütter – Liebchen – Heroinen. Propagandapostkarten aus dem Ersten Weltkrieg (<i>Balla Tibor</i>)..... 938
JÓZSEF ÁLMOS	Mire a falevelek lehullanak... (<i>Ravasz István</i>)..... 941
SZABÓNÉ BOGNÁR ANIKÓ – TOMBÁCZNÉ VÉGH KATALIN	Hazatérnek. A magyar katona 1914–1918 (<i>Ravasz István</i>)..... 943
RAOUL PUPO	La vittoria senza pace. Le occupazioni militari italiane alla fine della Grande Guerra (<i>Juhász Balázs</i>)..... 945
	KRÓNKA
PROHÁSZKA LÁSZLÓ	Első világháborús kiállítások hazai magángyűjtemények anyagaiból..... 949

CONTENTS

CHAPTERS FROM THE HISTORY OF WORLD WAR I

STUDIES

TIBOR BALLA	From Ally to Enemy. Military-Political Antecedents and Circumstances of Italy's Entering the War in May 1915.....	641
MIHÁLY KRÁMLI	The Campaign Against Durazzo on 29 December 1915...	668
ATTILA SERES	The Csango People in Moldavia and the Issue of the Reinforcement of the Hungarian Ethnic Territory in World War I.....	687

PUBLICATIONS

FERENC POLLMANN	The Serbian Attack on the Banat in September 1914 (The Pančevo Panic).....	709
MANFRIED RAUCHENSTEINER	Helden oder Feiglinge: Die Deserteure des Karpatenwinters 1915.....	720
ZOLTÁN CZIRÓK	Snapshot of the Austro–Hungarian Air Troops: South-Tirol, 1915.....	730
FERENC BÁLINT – LÁSZLÓ GONDOS	Front Actions of a Hungarian Field Pilot on the Eastern Front in 1914–1915.....	742
GERGELY TOLNAI	About the Fortresses of World War I.....	763
GERGELY PÁL SALLAY	The Year 1915 in austro–hungarian Phaleristics.....	784
VERONIKA FODOR	The Charity Work of the Weiss Manfréd Company in World War I.....	793

WORKSHOP

EMESE SZOLECZKY	The First Three Months of the World War as seen Through the Field Postcards of the War Museum.....	801
ANNA BORBÁLA GRUND – GABRIELLA NAGY – FANNI SZABÓ – BARBARA TÓTH	The Linguistic Imprint of the Great War. A Selection from the Prize-Winning Works of the 2014/2015 National Competition for Secondary School Students.....	830

SOURCE PUBLICATIONS

DÁNIEL GÖRÖG	Major István Kutka's Diary from World War I.....	853
LÁSZLÓ VARGA E.	Sources and Documents to the History of the Hungarians Fighting in the Polish Legions 1914–1918, Part II.....	881

	REVIEW	
FRANÇOISE HILDESHEIMER – DÉNES HARAI (ED.)	Dictionnaire Richelieu (<i>Ferenc Tóth</i>).....	917
PETER KÓNYA (ED.)	Doba kuruckých bojov / Kuruc küzdelmek kora (<i>Katalin Mária Kincses</i>).....	918
RÓBERT HERMANN – LEVENTE BENKŐ (ED.)	Cannons Molded out of Bells. Studies to the 200th Anniversary of Áron Gábor's Birth (<i>Krisztián Kemény</i>).....	922
TAMÁS CSIKÁNY	Small War in Háromszék December 1848 (<i>Krisztián Kemény</i>).....	925
SORIN MITU	Transilvania mea (<i>Gréta Somogyi</i>)	927
JAMES LYON	Serbia and the Balkan Front, 1914 (<i>Ferenc Pollmann</i>).....	930
MARKUS PÖHLMANN – HARALD POTEMLA – THOMAS VOGEL (HRSG.)	Der Erste Weltkrieg 1914–1918. Der deutsche Aufmarsch in ein kriegerisches Jahrhundert (<i>Tibor Balla</i>)	933
NICOLA LABANCA – OSWALD ÜBEREGGER (HG.)	Krieg in den Alpen. Österreich-Ungarn und Italien im Ersten Weltkrieg (1914–1918) (<i>Balla Tibor</i>)	935
RUDOLF JAWORSKI	Mütter – Liebchen – Heroinen. Propagandapostkarten aus dem Ersten Weltkrieg (<i>Tibor Balla</i>)	938
ÁLMOS JÓZSEF	By the Time the Leaves Fall ... (<i>István Ravasz</i>).....	941
ANIKÓ SZABÓNÉ BOGNÁR – KATALIN TOMBÁCSNÉ VÉGH	They Arrive Home. The Hungarian Soldier 1914–1918 (<i>István Ravasz</i>)	943
RAOUL PUPO	La vittoria senza pace. Le occupazioni militari italiane alla fine della Grande Guerra (<i>Balázs Juhász</i>).....	945
	CHRONICLE	
LÁSZLÓ PROHÁSZKA	World War I Exhibitions Displaying Material from Hungarian Private Collections	949

TABLE DES MATIÈRES

ÉTUDES SUR L'HISTOIRE DE LA PREMIÈRE GUERRE MONDIALE

ÉTUDES

TIBOR BALLA	Un allié devenu adversaire de guerre. Le contexte et les circonstances de politique militaire de l'entrée en guerre de l'Italie en mai 1915	641
MIHÁLY KRÁMLI	Action contre Durazzo le 29 décembre 1915.....	668
ATTILA SERES	Les Csangos de Moldavie et la question de la consolidation de l'espace ethnique hongrois à l'époque de la Première Guerre mondiale.....	687

PUBLICATIONS

FERENC POLLMANN	Incursion des Serbes au Banat en septembre 1914 (La panique de Pančevo)	709
MANFRIED RAUCHENSTEINER	Helden oder Feiglinge: Die Deserteure des Karpatenwinters 1915.....	720
ZOLTÁN CZIRÓK	Instantané des unités d'aviation austro-hongroises : Tyrol du Sud, 1915	730
FERENC BÁLINT – LÁSZLÓ GONDOS	Un pilote de campagne hongrois en action sur le front de l'Est en 1914 et 1915	742
GERGELY TOLNAI	Sur les fortifications de la Première Guerre mondiale	763
GERGELY PÁL SALLAY	1915 dans l'histoire des décorations austro-hongroises	784
VERONIKA FODOR	Les mesures de bienfaisance du consortium Weiss Manfréd de Csepel à l'époque de la Première Guerre mondiale	793

ATELIER

EMESE SZOLECZKY	Les premiers mois de la Grande guerre à la lumière des cartes postales de campagne du Musée de la Guerre.....	801
ANNA BORBÁLA GRUND – GABRIELLA NAGY – FANNI SZABÓ – BARBARA TÓTH	L'empreinte linguistique de la Grande guerre. Sélection des travaux primés au Concours national pour Lycéens 2014/2015	830

PUBLICATIONS DE SOURCE

DÁNIEL GÖRÖG	Journal de la Première Guerre mondiale du commandant István Kutka.....	853
LÁSZLÓ VARGA E.	Sources et documents pour l'histoire des combattants hongrois des Légions polonaises, 1914–1918	881

	REVUE	
FRANÇOISE HILDESHEIMER – DÉNES HARAI (ED.)	Dictionnaire Richelieu (<i>Ferenc Tóth</i>).....	917
PETER KÓNYA (ED.)	Doba kuruckých bojov / L'époque des luttes des Kuruc (<i>Katalin Mária Kincses</i>)	918
RÓBERT HERMANN – LEVENTE BENKŐ (ED.)	Cloches fondues en canon. Études pour le bicentenaire de la naissance d'Áron Gábor (<i>Krisztián Kemény</i>).....	922
TAMÁS CSIKÁNY	Petite guerre à Háromszék, décembre 1848 (<i>Krisztián Kemény</i>).....	925
SORIN MITU	Transilvania mea (<i>Gréta Somogyi</i>).....	927
JAMES LYON	Serbia and the Balkan Front, 1914 (<i>Ferenc Pollmann</i>).....	930
MARKUS PÖHLMANN – HARALD POTEPA – THOMAS VOGEL (HRSG.)	Der Erste Weltkrieg 1914–1918. Der deutsche Aufmarsch in ein kriegerisches Jahrhundert (<i>Tibor Balla</i>).....	933
NICOLA LABANCA – OSWALD ÜBEREGGER (HG.)	Krieg in den Alpen. Österreich-Ungarn und Italien im Ersten Weltkrieg (1914–1918) (<i>Tibor Balla</i>)	935
RUDOLF JAWORSKI	Mütter – Liebchen – Heroinen. Propagandapostkarten aus dem Ersten Weltkrieg (<i>Tibor Balla</i>)	938
ÁLMOS JÓZSEF	Lorsque les feuilles seront tombées... (<i>István Ravasz</i>)	941
ANIKÓ SZABÓNÉ BOGNÁR – KATALIN TOMBÁCZNÉ VÉGH	Ils reviennent. Le soldat hongrois 1914–1918 (<i>István Ravasz</i>)	943
RAOUL PUPO	La vittoria senza pace. Le occupazioni militari italiane alla fine della Grande Guerra (<i>Balázs Juhász</i>).....	945
	CHRONIQUE	
LÁSZLÓ PROHÁSZKA	Expositions sur la Première Guerre mondiale basées sur des collections privées hongroises.....	949

INHALT

KAPITEL AUS DER GESCHICHTE DES ERSTEN WELTKRIEGES

STUDIEN

TIBOR BALLA	Vom Verbündeten zum Kriegsgegner. Die militärpolitische Vorgeschichte und die Folgen des Kriegseintritts Italiens im Mai 1915 641
MIHÁLY KRÁMLI	Die Aktion gegen Durazzo am 29. Dezember 1915 668
ATTILA SERES	Tschangos aus der Moldau und die Frage der Verstärkung des ungarischen ethnischen Raums zurzeit des Ersten Weltkrieges 687

MITTEILUNGEN

FERENC POLLMANN	Der serbische Einbruch ins Banat im September 1914 (Die Panik von Pantschowa)..... 709
MANFRIED RAUCHENSTEINER	Helden oder Feiglinge: Die Deserteure des Karpatenwinters 1915 720
ZOLTÁN CZIRÓK	Momentaufnahme über die österreichisch-ungarischen Fliegertruppen: Südtirol, 1915..... 730
FERENC BÁLINT – LÁSZLÓ GONDOS	Die Fronttätigkeit eines ungarischen Feldpiloten an der Ostfront im Jahre 1914–1915 742
GERGELY TOLNAI	Über die Festungen des Ersten Weltkrieges..... 763
GERGELY PÁLSALLAY	Das Jahr 1915 in der österreichisch-ungarischen Dekorationsgeschichte..... 784
VERONIKA FODOR	Die Wohlfahrtsmaßnahmen des Konzerns Manfréd Weiss in Csepel zurzeit des Ersten Weltkrieges..... 793

WERKSTATT

EMESE SZOLECZKY	Die ersten Monate des Weltkrieges im Spiegel der Feldpostkarten des Kriegsmuseums 801
ANNA BORBÁLA GRUND – GABRIELLA NAGY – FANNI SZABÓ – BARBARA TÓTH	Der Abdruck des Großen Krieges in der Sprache. Auswahl aus den siegreichen Arbeiten des Nationalen Schülerwettbewerbs für Oberschulen des Jahres 2014/2015 830

QUELLENPUBLIKATIONEN

DÁNIEL GÖRÖG	Das Tagebuch von Major István Kutka aus dem Ersten Weltkrieg..... 853
LÁSZLÓ VARGA E.	Quellen und Dokumente zur Geschichte der Ungarn, die in den Polnischen Legionen kämpften, 1914–1918 881

	RUNDSCHAU	
FRANÇOISE HILDESHEIMER – DÉNES HARAI (HRSG.)	Dictionnaire Richelieu (<i>Ferenc Tóth</i>).....	917
PETER KÓNYA (HRSG.)	Doba kuruckých bojov / Das Zeitalter der Kuruzenkämpfe (<i>Katalin Mária Kincses</i>).....	918
RÓBERT HERMANN – LEVENTE BENKŐ (HRSG.)	Aus Glocken gegossene Geschütze. Zum 200. Jahrestag der Geburt von Áron Gábor (<i>Krisztián Kemény</i>).....	922
TAMÁS CSIKÁNY	Kleiner Krieg in Háromszék, Dezember 1848 (<i>Krisztián Kemény</i>).....	925
SORIN MITU	Transilvania mea (<i>Gréta Somogyi</i>).....	927
JAMES LYON	Serbia and the Balkan Front, 1914 (<i>Ferenc Pollmann</i>).....	930
MARKUS PÖHLMANN – HARALD POTEPA – THOMAS VOGEL (HRSG.)	Der Erste Weltkrieg 1914–1918. Der deutsche Aufmarsch in ein kriegerisches Jahrhundert (<i>Tibor Balla</i>).....	933
NICOLA LABANCA – OSWALD ÜBEREGGER (HG.)	Krieg in den Alpen. Österreich-Ungarn und Italien im Ersten Weltkrieg (1914–1918) (<i>Tibor Balla</i>).....	935
RUDOLF JAWORSKI	Mütter – Liebchen – Heroinen. Propagandapostkarten aus dem Ersten Weltkrieg (<i>Tibor Balla</i>).....	938
ÁLMOS JÓZSEF	Bis die Blätter gefallen sind... (<i>István Ravasz</i>).....	941
ANIKÓ SZABÓ-BOGNÁR –KATALIN TOMBÁCZ- VÉGH	Sie kehren heim. Der ungarische Soldat 1914–1918 (<i>István Ravasz</i>).....	943
RAOUL PUPO	La vittoria senza pace. Le occupazioni militari italiane alla fine della Grande Guerra (<i>Juhász Balázs</i>).....	945
	CHRONIK	
LÁSZLÓ PROHÁSZKA	Ausstellungen zum Ersten Weltkrieg aus den Materialien ungarischer Privatsammlungen.....	949

СОДЕРЖАНИЕ

СТРАНИЦЫ ИСТОРИИ ПЕРВОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ

СТАТЬИ

ТИБОР БАЛЛА	Из союзника в военного противника. Военно-политические предпосылки и обстоятельства вступления Италии в войну в мае 1915 г. 641
МИХАЙ КРАМЛИ	Военные действия против Дураццо 29 декабря 1915 г. 668
АТТИЛА ШЕРЕШ	Молдавская этническая группа чанго и вопрос расширения венгерского этнического пространства в период первой мировой войны..... 687

СООБЩЕНИЯ

ФЕРЕНЦ ПОЛЬМАН	Сербский прорыв в Банате в сентябре 1914 г..... 709
МАНФРЕД РАУХЕНШТЕЙНЕР	Герои или трусы? Дизертирство во время военной операции в Карпатах в 1915 году..... 720
ЗОЛТАН ЦИРОК	Австро-венгерские военно-воздушные подразделения, Южный Тироль 1915 г. 730
ФЕРЕНЦ БАЛИНТ – ЛАСЛО ГОНДОШ	Боевая деятельность венгерского военного летчика на восточном фронте в 1914–1915 гг. 742
ГЕРГЕЙ ТОЛНАИ	Фронтовые укрепления первой мировой войны..... 763
ГЕРГЕЙ ПАЛ ШАЛЛАИ	1915 год в истории австро-венгерских военных наград 784
ВЕРОНИКА ФОДОР	Каритативная деятельность чепельского Концерна Манфреда Вейса с период первой мировой войны 793

МАСТЕРСКАЯ

ЭМЕШЕ СОЛЕЦКИ	Первые месяцы войны в зеркале коллекции фронтowych почтовых открыток Военного музея..... 801
АННА БОРБАЛА ГРУНД – ГАБРИЭЛЛА НАДЬ – ФАННИ САБО – БАРБАРА ТОТ	Языковые отпечатки Великой войны. Несколько призовых работ Венгерского учебного конкурса для средних школ 2014/2015 учебного года..... 830

ПУБЛИКАЦИЯ ИСТОЧНИКОВ

ДАНИЭЛЬ ГЁРЁГ	Дневник майора Иштвана Кутки периода первой мировой войны..... 853
ЛАСЛО ВАРГА Е.	Источники и документы к истории венгров, сражавшихся в Польских легионах, 1914–1918 гг. 881

ОБЗОР	
FRANÇOISE HILDESHEIMER – DÉNES HARAI (ED.)	Dictionnaire Richelieu (<i>Ференц Тот</i>) 917
PETER KÓNYA (ED.)	Doba kuruckých bojov / Эпоха куруцских боев (<i>Каталин Мария Кинчеш</i>) 918
РОБЕРТ ГЕРМАН – ЛЕВЕНТЕ БЕНКЁ (Ред.)	Переплавленные в пушки колокола. Сборник статей, посвященный 200-летию Арона Габора (<i>Кристиан Кемень</i>) 922
ТАМАШ ЧИКАНЬ	Маленькая война в трансильванском комитате Харомсек в декабре 1848 г. (<i>Кристиан Кемень</i>) 925
SORIN MITU	Transilvania mea (<i>Грета Шомоди</i>) 927
JAMES LYON	Serbia and the Balkan Front, 1914 (<i>Ференц Польман</i>) .. 930
MARKUS PÖHLMANN – HARALD POTEPPA – THOMAS VOGEL (HRSG.)	Der Erste Weltkrieg 1914–1918. Der deutsche Aufmarsch in ein kriegerisches Jahrhundert (<i>Тибор Балла</i>) 933
NICOLA LABANCA – OSWALD ÜBEREGGER (HG.)	Krieg in den Alpen. Österreich-Ungarn und Italien im Ersten Weltkrieg (1914–1918) (<i>Тибор Балла</i>) 935
RUDOLF JAWORSKI	Mütter – Liebchen – Heroinen. Propagandapostkarten aus dem Ersten Weltkrieg (<i>Тибор Балла</i>) 938
АЛМОШ ЙОЖЕФ	А когда опадут листья... (<i>Иштван Равас</i>) 941
АНИКО САБОНЭ БОГНАР – КАТАЛИН ТОМБАЦНЭ ВЕГ	Они вернутся. Венгерский солдат 1914-1918 (<i>Иштван Равас</i>) 943
RAOUL PUPO	La vittoria senza pace. Le occupazioni militari italiane alla fine della Grande Guerra (<i>Балаж Юхас</i>) 945
ХРОНИКА	
ЛАСЛО ПРОХАСКА	Выставки, посвященные Второй мировой войне, из венгерских частных собраний и коллекций 949

**„A HADTÖRTÉNETI INTÉZET ÉS MÚZEUM KÖNYVTÁRA” SOROZAT
MEGJELENT KÖTETEI**

1. *Dombrády Lóránd*: Werth Henrik, akiről nem beszéltünk. Budapest, Argumentum, 2005.
2. *Mészáros Kálmán*: II. Rákóczi Ferenc tábornokai és brigadérosai. A kuruc katonai felső vezetés létrejötte és hierarchiája, 1703–1711. Budapest, Argumentum, 2006.
3. *Hermann Róbert*: Kossuth hadserege, Kossuth fővezérei. Budapest, Argumentum, 2007.
4. *Kubinyi András*: Nándorfehérvártól Mohácsig. A Mátyás- és Jagelló-kor hadtörténete. Budapest, Argumentum, 2007.
5. *Jankó Annamária*: Magyarország katonai felmérései, 1763–1950. Budapest, Argumentum, 2007.
6. *Veszprémy László*: Lovagvilág Magyarországon. Lovagok, keresztések, hadmérnökök a középkori Magyarországon. Válogatott tanulmányok. Budapest, Argumentum, 2008.
7. *Torma Béla Gyula – Veszprémy László* (szerk.): Egy elfeledett diadal. A 907. évi pozsonyi csata. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2008.
8. *Urbán Aladár*: Batthyánytól Kossuthig. Hadsereg és politika 1848 nyarán és őszén. Budapest, Argumentum, 2009.
9. *B. Szabó János*: A honfoglalóktól a huszárokig. A középkori magyar könnyűlovasságról. Budapest, Argumentum, 2010.
10. *Borosy András*: Hadakozók, keresztések, hadi érdemek a középkori Magyarországon. Válogatott tanulmányok. Budapest, Argumentum, 2010.
11. *Székely György*: Népek, rendek, dinasztiák. Tanulmányok Közép- és Kelet-Európa hadtörténetéből. Budapest, Argumentum, 2010.
12. *Balla Tibor*: A nagy háború osztrák–magyar tábornokai. Budapest, Argumentum, 2010.
13. *Markó György*: A Honvédelmi Minisztérium szervezete, 1945–1956. Budapest, Argumentum, 2011.
14. *Farkas Katalin*: Magyar függetlenségi törekvések, 1859–1866. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Line Design, 2011.
15. *Hausner Gábor*: Márs könyvet olvas. Zrínyi Miklós és a 17. századi hadtudományi irodalom. Budapest, Argumentum, 2011.
16. *Kovács László*: A magyar kalandozások zsákmányáról. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Line Design, 2011.

17. *Tulipán Éva*: Szigorúan ellenőrzött emlékezet. A Köztársaság téri ostrom 1956-ban. Budapest, Argumentum, 2012.
18. *Dombrády Lóránd*: Szombathelyi Ferenc vezérezredes. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2012.
19. *Czigány István – Kincses Katalin Mária* (szerk.): Az újrakezdés esélye. Tanulmányok a Rákóczi-szabadságharc befejeződésének 300. évfordulója alkalmából. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2012.
20. *Pete László*: Garibaldi magyar parancsnokai. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Line Design, 2013.
21. *Kálmán Peregrin – Veszprémy László*: Európa védelmében. Kapisztrán Szent János és a nándorfehérvári diadal emlékezete. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Line Design, 2013.
22. *Solymosi József*: Forradalom és szabadságharc Északkelet-Magyarországon 1848–1849-ben. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2013.
23. *Lázár Balázs*: Krajovai és topolyai báró Kray Pál tábornagy katonai pályája. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2013.
24. *Pászti László*: A magyar honvédsereg harcászata az 1848/49-es szabadságharcban. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Line Design, 2013.
25. *Perjés Géza*: Csatakönyv. Tanulmányok a magyar és az egyetemes történelem csatáiról. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2014.
26. *Ágoston Gábor*: Európa és az Oszmán hódítás. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2014.
27. A magyar hadtörténetírás története és aktuális kérdései. Szerk. *Kincses Katalin Mária*. Budapest, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2015.

A Hadtörténeti Intézet és Múzeum kiadványai megvásárolhatók
a Hadtörténeti Múzeum Múzeumpedagógiai és Kiállítási Osztályán
(1014 Budapest, Kapisztrán tér 2–4. Telefonszám: 325-1600)

TISZTELT SZERZŐINK!

A *Hadtörténelmi Közlemények* valamennyi Tisztelt Szerzőjének figyelmébe ajánlja, hogy a folyóirat kizárólag a magyar és a magyar hadtörténelemhez kapcsolódó egyetemes hadtörténet körébe tartozó, első közlésnek számító publikációkat közöl, maximálisan 2 ív (80 000 leütés) terjedelemben. A Szerkesztőség szükségesnek tartja leszögezni azt is, hogy a HK referált folyóirat, amelynek egyes rovataiban (Tanulmányok, Közlemények, Forrásközlemények) csak két független lektor és a folyóirat impresszumában olvasható Szerkesztőbizottság tagjai által jóváhagyott írások jelenhetnek meg.

Tisztelt Szerzőink! Kérjük, hogy a HK-ban megjelentetni kívánt szövegeiknek számítógépes kézirata elkészítésénél legyenek tekintettel a következőkre!

Minden Szerzőt kérünk, hogy a saját nevét, elérhetőségét és írása címét a kézirat elején tüntesse fel, mert a Szerkesztőség csak névvel, címmel és elérhetőséggel ellátott kéziratokat fogad el!

A Tanulmányok, Közlemények, Műhely és Forrásközlemények rovatok valamelyikébe szánt íráshoz magyar nyelvű abstractot és max. 10 kulcsszót kérünk csatolni.

Képeket, grafikonokat, térképvázlatokat külön (számozott, jól azonosítható) fájlokban, 300 DPI felbontásban, lehetőség szerint JPG fájlként vagy végszükség esetén papíron mellékeljük.

Recenziók beküldésénél a szemlézett könyv teljes címlírását közölgék (szerző, cím, sorozatcím, ha van, megjelenés helye, Kiadó, megjelenés éve, oldalszám, ISBN szám).

A *Hadtörténelmi Közlemények*ben megjelentetendő írásokhoz (a krónikák, könyv-szemlék, nekrológok kivételével) Bibliográfiát és szükség esetén rövidítésjegyzéket kérünk csatolni. A jegyzetekben a kettőnél többször idézett műveket, forrásokat rövidítve, a szerző (szerkesztő) vezetéknévvel és a megjelenés évszámával kérjük megadni, amelyet az írás végére helyezett Bibliográfiában kell feloldani. Például: *Farkas 2012.* = *Farkas Katalin*: Perczel Mór az emigrációban. *Hadtörténelmi Közlemények*, 125. (2012) 1. sz. 41–90. o.

A *Hadtörténelmi Közlemények*ben kiemelésre a dőlt betűs szedés (kurzíválás, italic), kivételesen a félkövér szedés (bold) szolgál, aláhúzást és ritkítást ne használjanak. Művek, szakirodalmi írások szövegének átvételét idézőjelek közé foglalásuk jelzi, az idézetek egészének kurzív szedéssel való közlése nem javasolt. A főszövegben kurzívval emeljük ki a műcímeiket, az idegen nyelvű terminus technicusokat így: (*terminus technicus*), és ahogyan a jegyzetekben, úgy a főszövegben is kurzíválják a folyóiratok elnevezéseit.

A jegyzetekben és a bibliográfiában a szerző család- és keresztnéve kurzívval szedendő. A keresztnévet lehetőleg mindig ki kell írni, nem kezdőbetűvel rövidíteni (kivétel, ha a címlapon csak kezdőbetű szerepel). A szerző keresz- és családnevének sorrendje mindig a nyomtatványon olvashatóval egyezzen meg. Társszerzők nevei között nagyködtőjelet kell használni. A szerző(k) neve után mindig kettőspont következzen, kivétel, ha a név genitívusban áll, ekkor az írásjel elmarad (pl. *Erasmii Opera omnia*; *Zrínyi Miklós* Válogatott művei).

A mű címét a jegyzetekben nem kell kurziválni. Ha a műnek alcíme is van, közéjük pont kerüljön, akkor is, ha az alcím zárójelben van. A cím után, zárójel nélkül következik a kötet szerkesztőjének neve, előtte a Szerk. szócska áll, ha az idézett kötet magyar nyelvű; Ed., ha angol, olasz vagy latin; Éd., ha francia; Hrsg. vagy Hg. (= Herausgeber), ill. hrsg. vagy hg. (= herausgegeben), ha német nyelvű. Több szerkesztő esetében azok neve közé nagyködtőjel kerüljön szóközökkel.

A kiadás helye, a kiadás éve e sorrendben következnek, közöttük vessző áll. A kiadás helyét mindig eredeti nyelven teljes egészében ki kell írni (pl. Wien vagy Budapest). A kiadó nevét csak akkor kell megadni, ha az valamilyen szempont miatt feltétlenül szükséges (hely nélkül, csak kiadóval megjelent kötetek, könyvtörténeti tanulmányok stb. esetén). Ekkor a kiadás helye és a kiadás éve közé, vesszővel elválasztva kerül.

Az idézett könyvet magába foglaló könyvsorozat címét a kiadás évét követően zárójelben kérjük. A könyvsorozat szerkesztőjének nevét csak akkor kell megadni, ha a címnegyedben kiemelten szerepel a könyvben.

Ezután az idézett lapszámok következnek, amelyek után az o. rövidítés áll. Több egymást követő lapra hivatkozás esetén, közéjük nagyködtőjelet kell tenni, több egymással nem érintkező lapszám esetén ezek közt pont és vessző áll, az utolsó lapszám után is pont áll.

Az évszázadokat – az idézetekben és hivatkozott címekben lévő eltérő változatok kivételével – római számokkal írják.

A Szerzőnek nem feladata, hogy betördelje a szövegét, csak annyit kérünk, hogy a fentiek figyelembe vételével szerzői elgondolásait pontosan tükröző szöveget állítson elő, olyan szövegfájlt, amely karakterről karakterre pontosan azt és csak azt tartalmazza, amit közölni kíván, és amiért tartalmi tekintetben (beleértve az adatokat, címleírásokat stb.) teljes felelősséget tud vállalni!

Köszönettel:

A Szerkesztőség

QUARTERLY OF MILITARY HISTORY

Journal of the Institute and Museum of Military History

Established 1888

Editor in Chief Gábor Hausner
Managing Editor Katalin Mária Kincses
Editor Katalin Schubert

Editorial Board

Gábor Ágoston, Tibor Balla, Gábor Bona, Attila Bonhardt, István Czigány, Tamás Csikány, Lóránd Dombrády, Tibor Hajdu, Róbert Hermann (President), Miklós Horváth, Gyula Kedves, Vilmos Kovács, Ferenc Lenkefi, György Markó, Imre Okvách, Géza Pálffy, Ferenc Pollmann, Erwin A. Schmidl, Vladimír Segeš, Miklós M. Szabó, Sándor Szakály, György Székely, Ferenc Tóth, Aladár Urbán, János Varga J., László Veszprémy

Published by the Institute and Museum of Military History of the Ministry of Defence

2–4 Kapisztrán tér Budapest 1014 Hungary
Postal address: PO Box 7, Budapest H-1250
Phone (36 1)-325-16-00, Fax: (36-1)-325-16-04

Editorial and Publishing Office

2–4 Kapisztrán tér Budapest 1014 Hungary
Postal address: PO Box 7, Budapest H-1250
Phone (36-1) -325-16-44, Fax (36-1)-325-16-00

E-mail: hkszerk@gmail.com
Electronic version: www.epa.oszk.hu/hk

Subscription fee
4000 HUF annually, 1000 HUF quarterly

Distribution

Magyar Posta Rt.
Business and Logistics Centre

Subscription abroad

Hírlapterjesztési Központ
1 Orczy tér Budapest H-1089 Hungary
Postal address: Budapest H-1900
E-mail: hirlapelofizetes@posta.hu

REVUE D'HISTOIRE MILITAIRE

Publication trimestrielle de l'Institut et du Musée d'Histoire Militaire

Fondée en 1888

Redacteur en chef: Gábor Hausner
Responsable éditorial: Katalin Mária Kincses
Editorial: Katalin Schubert

Comité éditorial

Gábor Ágoston, Tibor Balla, Gábor Bona, Attila Bonhardt, István Czigány, Tamás Csikány, Lóránd Dombrády, Tibor Hajdu, Róbert Hermann (President), Miklós Horváth, Gyula Kedves, Vilmos Kovács, Ferenc Lenkefi, György Markó, Imre Okvách, Géza Pálffy, Ferenc Pollmann, Erwin A. Schmidl, Vladimír Segeš, Miklós M. Szabó, Sándor Szakály, György Székely, Ferenc Tóth, Aladár Urbán, János Varga J., László Veszprémy

Éditée par l'Institut et le Musée d'Histoire Militaire (Ministère de la Défense)

2–4 Kapisztrán tér Budapest 1014 Hongrie
Adresse postale: PO Box 7, Budapest H-1250
Tél.: (36-1)-325-16-00, Télécopie: (36-1)-325-16-04

Rédaction et Maison d'Édition

2–4 Kapisztrán tér Budapest 1014 Hongrie
Adresse postale: PO Box 7, Budapest H-1250
Tél.: (36-1)-325-16-00, Télécopie: (36-1)-325-16-00

E-mail: hkszerk@gmail.com
Version électronique: www.epa.oszk.hu/hk

Tarif d'abonnement
4000 HUF (annuel), 1000 HUF (trimestriel)

Diffusée par

Magyar Posta Rt.
Centre d'Affaires et Logistique

Abonnement à l'étranger

Hírlapterjesztési Központ
1 Orczy tér Budapest H-1089 Hongrie
Adresse postale: Budapest H-1900
E-mail: hirlapelofizetes@posta.hu

MILITÄRGESCHICHTLICHE MITTEILUNGEN

Vierteljahresschrift des Instituts und Museums für Militärgeschichte

Gründungsjahr: 1888

Chefredakteur: Gábor Hausner
Verantwortlicher Redakteur: Katalin Mária Kincses
Redakteur: Katalin Schubert

Redaktionskomitee

Gábor Ágoston, Tibor Balla, Gábor Bona, Attila Bonhardt, István Czigány, Tamás Csikány, Lóránd Dombrády, Tibor Hajdu, Róbert Hermann (President), Miklós Horváth, Gyula Kedves, Vilmos Kovács, Ferenc Lenkefi, György Markó, Imre Okvách, Géza Pálffy, Ferenc Pollmann, Erwin A. Schmidl, Vladimír Segeš, Miklós M. Szabó, Sándor Szakály, György Székely, Ferenc Tóth, Aladár Urbán, János Varga J., László Veszprémy

Herausgegeben vom Institut und Museum für Militärgeschichte des Ministeriums für Landesverteidigung

1014 Budapest I., Kapisztrán tér 2-4.
Postanschrift: Budapest, Pf. 7, H-1250.
Tel.: (36-1)-325-16-00, Fax: (36-1)-325-16-00

Redaktion und Verlagsbüro

1014 Budapest I., Kapisztrán tér 2-4. Postanschrift: Budapest, Pf. 7, H-1250.
Tel.: (36-1)-325-16-44, Fax: (36-1)-325-16-46

E-Mail-Adresse: hkszerk@gmail.com
Internetversion: www.epa.oszk.hu/hk

Abonnement
4000,- HUF/Jahr, 1000,- HUF/Vierteljahr

Vertrieb

Magyar Posta Rt.
Üzleti és Logisztikai Központ

Abonnement für das Ausland

im Büro für Zeitungsabonnements
Hírlapterjesztési Központ
1. Orczy tér Budapest H-1089 Ungarn
Postanschrift: H-1900 Budapest,
E-Mail: hirlapelofizetes@posta.hu

ВОЕННО-ИСТОРИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК

Поквартальный Журнал Института и Музея Военной Истории

Год основания: 1888

Главный редактор: Габор Хаушнер
Ответственный редактор: Каталин Мариа Кинчеш
Редактор: Каталин Шуберт

Редакционная коллегия

Габор Агоштон, Тибор Балла, Габор Бона, Атила Бонхардт, Иштван Цигань, Тамаш Чикань, Лоранд Домбради, Тибор Хайду, Роберт Херманн (председатель), Миклош Ковач, Ференц Ленкефи, Дьердь Марко, Имре Окватх, Геца Палффи, Ференц Поллманн, Эрвин А. Шмидл, Владимир Сегеш, Миклош М Сабо, Шандор Сакай, Дьердь Секей, Ференц Тотх, Аладар Урбан, Янош Й. Варга, Ласло Веспреми

Издает: Институт и Музей Военной Истории
Министерства Обороны

1014 Будапешт I, площадь Капистран 2-4
Почтовый адрес: Будапешт П/я. 7. H-1250
Тел.: (36-1)-325-16-00, Факс: (36-1)-325-16-00

Редакция и Издательство

1014 Будапешт I, площадь Капистран 2-4
Почтовый адрес: Будапешт П/я. 7. H-1250
Тел.: (36-1)-325-16-44, Факс: (36-1)-325-16-46

Адрес E-Mail: hkszerk@gmail.com
Электронный вариант: www.epa.oszk.hu/hk

Абонементная плата по подписке
На 1 год 4000, на 1 квартал 1000 форинтов

Распространяет

Коммерческий и Логистический Центр
А/О Венгерская Почта

Подписка за границей

В Бюро подписки на газеты
Hírlapterjesztési Központ
1. Orczy tér Budapest H-1089 Венгрия
Почтовый адрес: H-1900 Budapest,
e-mail: hirlapelofizetes@posta.hu